

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 พระไตรปิฎก

ตัวชี้วัด

ส1.1 ม.4/15 วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและการเผยแพร่

1. คุณค่าและความสำคัญของพระไตรปิฎก

ลำดับความเป็นมาของพระไตรปิฎก

(เจ้าชายสิทธัตถะ → ธรรมวินัย → มุขปาฐะ → การสังคายนา → พระไตรปิฎก)

เจ้าชายสิทธัตถะ ออกบวชและตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิด **พระธรรมวินัย** สมัยพุทธกาลมีการเผยแพร่คำสอนแบบปากต่อปาก เรียกว่า **มุขปาฐะ** หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานจึงมี **การสังคายนา** พระธรรมวินัย ออกมาเป็น **พระไตรปิฎก** เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมบรรจุคำสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหมดเอาไว้ ให้เราได้ศึกษาและปฏิบัติตามจนถึงปัจจุบัน

สรุปความรู้พระไตรปิฎก

พระไตรปิฎก	ความหมาย	เนื้อหาสาระและความสำคัญ
1. พระวินัยปิฎก (= ?) มี 8 เล่ม	คีลของพระภิกษุ(= ? ข้อ) และภิกษุณี (= ? ข้อ)	วินัยหรือศีล ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้าม <u>ของภิกษุและภิกษุณี</u> ทำให้พระภิกษุอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม
2. พระสุตตันตปิฎก (= ?) มี 25 เล่ม	พระสูตรต่าง ๆ ที่เป็นพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าและพระสาวก มีนิทานหรือเรื่องเล่าประกอบ	คำสอนของพระพุทธเจ้าและพระสาวก ทำให้ <u>ชาวพุทธ</u> อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสามารถนำไปปฏิบัติได้
3. พระอภิธรรมปิฎก (= ?) มี 12 เล่ม รวม เล่ม	หลักธรรมต่าง ๆ อธิบายหลักธรรมด้วยหลักวิชา	เนื้อหาของหลักธรรมล้วน ๆ ทำให้ <u>ชาวพุทธ</u> อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยเลือกจากเนื้อหาสาระของหลักธรรม

ความหมายของพระไตรปิฎก
คือ คัมภีร์ที่บันทึกคำสอนของ
พระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น
3 หมวด คือ **พระวินัยปิฎก**
พระสุตตันตปิฎก และ
พระอภิธรรมปิฎก

ความสำคัญของพระไตรปิฎก
เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด
ไว้ให้ชาวพุทธได้ศึกษาหาความรู้
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

พระไตรปิฎก

วิธีการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก
ปัจจุบันหนังสือตำราพระไตรปิฎก
มีให้ศึกษาได้ทั่วไป และสามารถศึกษา
จากอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งเป็นพระไตรปิฎก
ฉบับออนไลน์จากเว็บไซต์ต่างๆ

คุณค่าของพระไตรปิฎก
ต่อพระพุทธศาสนา
เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้ชาว
พุทธ ทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่
ต่อไป
ต่อพุทธศาสนิกชน
เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
ทำให้เข้าใจหลักธรรมมากขึ้น

การสังคายนาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาครั้งที่ 1-5

ครั้งที่ 1

- เวลา : หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน 3 เดือน (7 เดือน)
- ประธาน : พระมหากัสสปะ
- ผู้วิสันนา : พระอนนท และพระอุบาลี มีพระอรหันต์ 500 องค์
- องค์ศาสนูปถัมภก : พระเจ้าอาชาตศัตรู
- สาเหตุ : พระสุภัททะกล่าวจาบจ้วงพระธรรมวินัย
- ที่ : กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

ครั้งที่ 2

- เวลา : พ.ศ. 100 (8 เดือน)
- ประธาน : พระยสะกัณฐกบุดร
- ผู้วิสันนา : พระเวตตะ และพระสัพพกามี มีพระอรหันต์ 700 องค์
- องค์ศาสนูปถัมภก : พระเจ้ากาลาโศกราช
- สาเหตุ : พระภิกษุประพฤตินอกพระธรรมวินัย
- ที่ : เมืองเวสาลี แคว้นสาธีย

ครั้งที่ 3

- เวลา : พ.ศ. 235 (9 เดือน)
- ประธาน : พระโมคคัลลีนุตตติสเถระ
- ผู้วิสันนา : มีพระอรหันต์ 1,000 องค์
- องค์ศาสนูปถัมภก : พระเจ้าอโศกมหาราช
- สาเหตุ : มีพวกเดียริถีย์ปลอมบวชในพระพุทธศาสนา
- ที่ : เมืองปาฏลีบุตร แคว้นมคธ

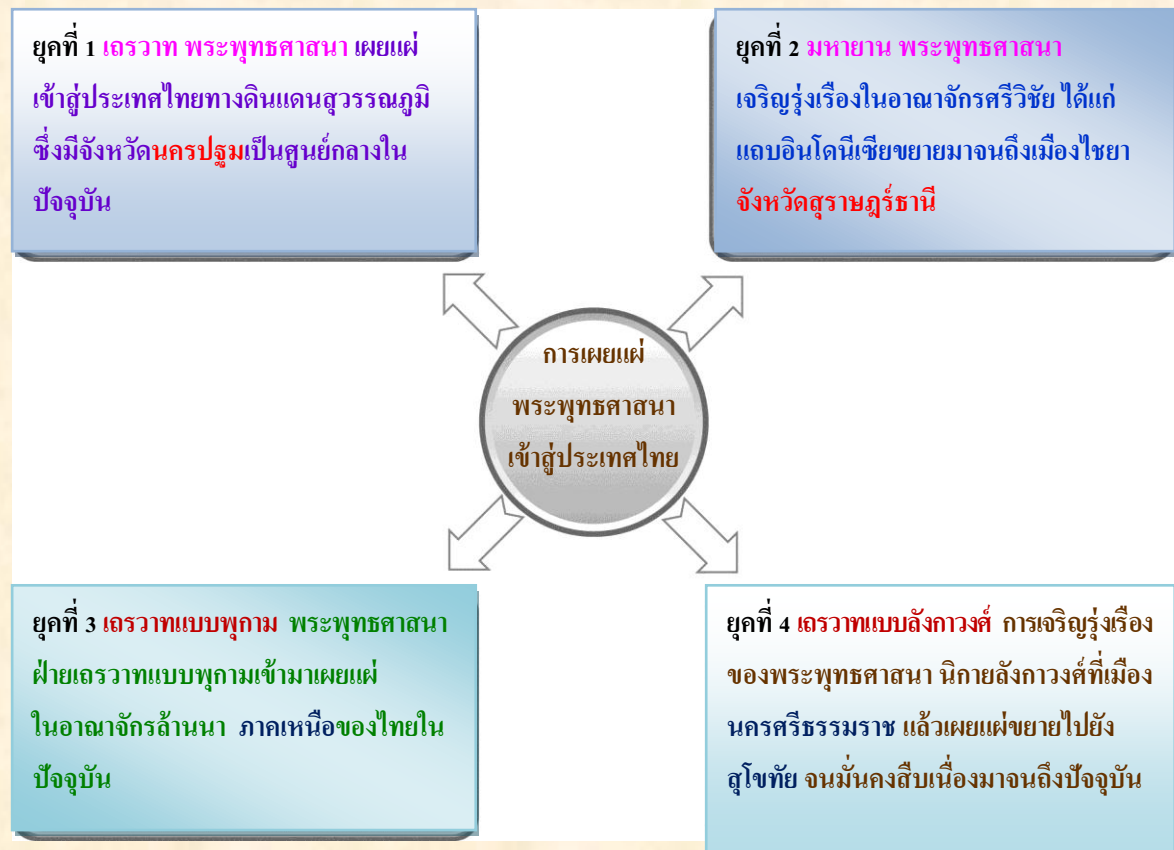
ครั้งที่ 4

- เวลา : พ.ศ. 236 (10 เดือน)
- ประธาน : พระมหินทเถระ
- ผู้วิสันนา : พระอริฏฐะ มีพระสงฆ์ 38 รูป ทำการสังคายนาและพระเถระผู้จดจำพระไตรปิฎก 962 รูป
- องค์ศาสนูปถัมภก : พระเจ้าเทวานัมปิยตสสะ
- สาเหตุ : ปรารถนาจะให้พระศาสนาประดิษฐานมั่นคงในลังกาทวีป
- ที่ : เมืองอนูราชปุระ ศรีลังกา

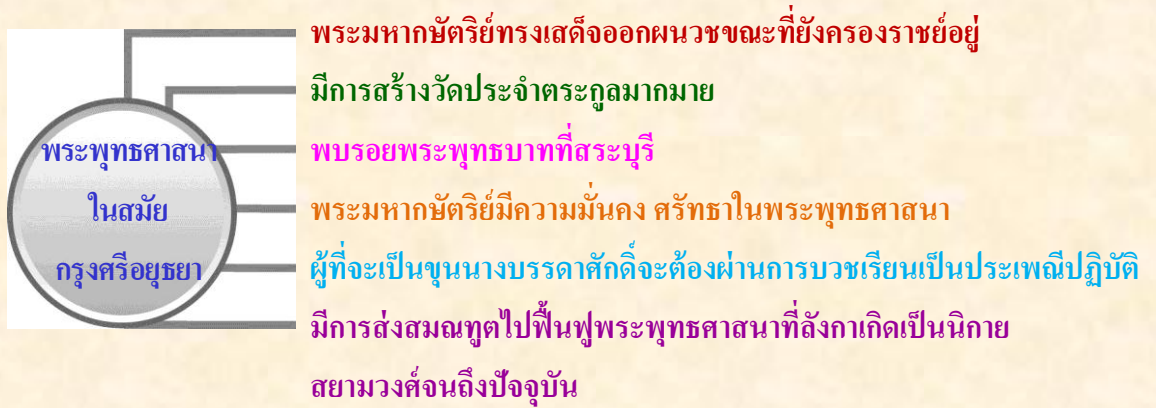
ครั้งที่ 5

- เวลา : พ.ศ. 450
- การสังคายนา : พระอรหันต์ 500 องค์ ประชุมสวดซ้อมแล้วจารพุทธพจน์ลงในใบลาน***
- สาเหตุ : พระสงฆ์แตกเป็น 2 พวก และประสงค์จะบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอักษร เพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ที่ : มลตชนบท ศรีลังกา

2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพระไตรปิฎกเข้าสู่ประเทศไทยในยุคแรก – ปัจจุบัน

ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ความเป็นไปของพระพุทธศาสนาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

- รัชกาลที่ 1
- สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง บูรณะวัดโพธิ์
 - มีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ในพระพุทธศาสนา
 - ตรากฎหมายปกครองคณะสงฆ์ขึ้น
 - เปิดสอนพระปริยัติธรรมในพระบรมมหาราชวัง
 - สถาปนาสมเด็จพระสังฆราชขึ้นองค์แรกแห่งรัตนโกสินทร์

- รัชกาลที่ 2
- มีการส่งสมณทูต 8 รูป ไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาที่ลังกา
 - ฟื้นฟูการจัดงานวิสาขบูชาขึ้นเป็นครั้งแรก
 - ปรับปรุงหลักสูตรการสอบพระปริยัติธรรม

- รัชกาลที่ 3
- สร้างพระไตรปิฎกฉบับหลวง แปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย
 - สร้างวัดเทพธิดาราม วัดราชนัดดาราม
 - เกิดนิกายธรรมยุติกขึ้นในพระพุทธศาสนาเมืองไทย

- รัชกาลที่ 4
- ทรงผนวชเป็นพระภิกษุถึง 27 พรรษา ก่อนจะลาสิกขาเพื่อครองราชย์
 - เป็นผู้ให้กำเนิดนิกายธรรมยุติก ขณะที่ยังทรงผนวช
 - ทรงสร้างวัดปทุมวนาราม วัดโสมนัสวิหาร วัดมกุฏกษัตริยาราม
 - โปรดเกล้าให้จัดให้มีวันมาฆบูชาเป็นครั้งแรก

- รัชกาลที่ 5
- สร้างวัดราชบพิธ วัดเทพศิรินทราวาส
 - วัดเบญจมบพิตร บูรณะวัดมหาธาตุ
 - ให้กำเนิดมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ
 - มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วัดมหาธาตุ)
 - มหามกุฏราชวิทยาลัย (วัดบวรนิเวศ)
 - จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย

- รัชกาลที่ 6
- ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือคำสอนทางพระพุทธศาสนา
 - เช่น เทศนาเสือป่า
 - ทรงใช้พุทธศักราช (พ.ศ.) แทน ร.ศ.

- รัชกาลที่ 7
- มีการทำสังคายนาพระไตรปิฎก
 - จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ 500 ชุด
 - พระราชทานไปยังต่างประเทศ

- รัชกาลที่ 8
- มีการแปลพระไตรปิฎกเป็นฉบับภาษาไทย

- รัชกาลที่ 9
- สร้างวัดไทยยังต่างประเทศ เช่น วัดไทยพุทธคยา อินเดีย
 - วัดพุทธประทีป กรุงลอนดอน วัดไทยลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา
 - จัดตั้งสำนักงานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกที่ไทย
 - สร้างวัดพระราม 9 กาญจนภิเษก ประจำรัชกาลของพระองค์
 - ทรงผนวชเป็นพระภิกษุขณะที่ครองราชย์อยู่
 - เปิดการสอนหลักสูตรต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง
 - เผยแผ่พุทธศาสนาไปยังต่างประเทศ

คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ 8

1. เหตุใดจึงเปรียบพระไตรปิฎกเป็นดังตัวแทนของพระพุทธองค์
(.....)
2. นักเรียนสามารถศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก ได้จากแหล่งข้อมูลใดบ้าง
(.....)
3. พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทยครั้งแรกได้อย่างไรและมีอะไรเป็นหลักฐานอ้างอิง
(.....)
4. พระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรสุโขทัยได้อย่างไร
(.....)
5. พระพุทธศาสนาในสมัยกรุงธนบุรีมีลักษณะอย่างไร
(.....)

